

קצוץ הלכות

שבועות | ר' צבי יעקב שטיין

ערב שבועות

- בערב יום טוב לפחות חצי שעה יכול לברך בבוקר¹³.
- יברך שאר ברכות השחר חוץ מ'אלוקי נשמה' ו'המעביר שינה מעיני'¹⁴.
- ההולך לישון אחר שהיה ניעור כל הלילה, לא יפשוט הטלית קטן ולא יברך עליו, ויכוין לפוטרו בטלית גדול¹⁵, ויזהר שלא יברך עליו לפני זמנו.
- לא יברך שוב ברכת תורה¹⁶.

מאכלי חלב

- ישנו כמה מנהגים שונים בנוגע אכילת מאכלי חלב בחג השבועות.
- אם יאכל סעודה של מאכלי חלב, מוטב שיהיה סעודת הלילה ולא סעודת היום¹⁷.
- אם יאכל מאכלי חלב ואח"כ מאכלי בשר, יקפיד בנייהם:
 1. להביא לחם/חלה חדשה.
 2. צריך שיהיו ידיו נקיות לגמרי.
 3. לקנח פיו על ידי אכילת מאכלי פרווה¹⁸.
- יש נוהגים להמתין שעה בין אכילת חלב לבשר¹⁹, ויש שנוהגים להמתין חצי שעה²⁰.
- אם אכל רק מאכלי חלב ולא נטל ידיו לסעודה, צריך לברך ברכה אחרונה לפני נטילת ידים לסעודת הבשר²¹.
- גבינה קשה שהתיישנה במשך ששה חדשים, צריכים

- אין להקיז דם בערב שבועות¹, ולצורך רפואה מותר².
- לא יתפלל ערבית לפני צאת הכוכבים³.
- ובמקום הצורך מותר להתפלל לפני צאת הכוכבים⁴, ומכל מקום יזהר לעשות קידוש אחר צאת הכוכבים⁵.
- ויש נוהגים שגם הנשים ידליקו הנרות אחר צאת הכוכבים⁶.

המנהג להיות נעורים כל הלילה

- מנהג ישראל להיות נעורים כל הלילה.
- כיון שהוא 'מנהג' ולא 'הלכה'⁷, לכן אם יפריע לו מלהתפלל בכוונה או לקיים שאר מצוות, מוטב שלא יהיה ער כל הלילה⁸.
- מותר לילך לישון בזמן עלות השחר, ובלבד שלא יאחר זמני קריאת שמע ותפלה, וימנה שומר שיעירו⁹.
- הניעור כל הלילה יטול ידיו בזמן עלות השחר בלא ברכה¹⁰, ואם עשה צרכיו יטול ידיו ויברך¹¹.
- אם הוא באמצע הלימוד אינו צריך להפסיק ויכול לסיים ויטול ידיו אח"כ¹².
- הניעור כל הלילה לא יברך 'ברכת התורה', ואם ישן

13. משנה ברורה (סימן מז סעיף קטן כה)
14. משנה ברורה (סימן מו סעיף קטן כד)
15. משנה ברורה (סימן ח סעיף קטן מב)
16. מקדש ישראל (סימן מז)
17. מקדש ישראל (סימן עד)
18. מחבר (יורה דעה סימן פט סד)
19. דרכי תשובה (סעיף קטן יט)
20. מנהג העולם
21. פרי מגדים (יורה דעה סימן פט משבצות זהב סעיף קטן ג)

1. רמ"א (אורח חיים סימן תסח סעיף י)
2. משנה ברורה (סימן תסח סעיף קטן לח)
3. משנה ברורה (סימן תצד סעיף קטן א)
4. מקדש ישראל (סימן ה)
5. מגן אברהם (ריש סימן תצד)
6. מקדש ישראל (סימן ה)
7. משנה ברורה (סימן תצד סעיף קטן א)
8. סידור היעב"ץ
9. כף החיים (אורח חיים סימן נח סעיף קטן כד)
10. רמ"א (אורח חיים סימן ד סעיף יג)
11. משנה ברורה (סימן ד סעיף קטן ל)
12. הליכות שלמה (הלכות תפלה פרק יז סעיף ד)

- למשך שעה להכשיר התנור (אין לעשות כן ביום טוב).
- מאכלי פרווה, אפילו מרק שאינו מכוסה, מותר לאפות בתנור חלבי או בשרי נקי, והמאכלים יישארו פרווה.
- בכל הנ"ל, מוטב לכסות המזפים בנייר אלומיניום כדי שלא יישפך עליהם.

פרחים

- נוהגים לקשט הבית בפרחים ועשבים²⁷.
- פרחים המונחים בתוך כלי עם מים, מותר לטלטלם בשבת ויום טוב²⁸.
- אם כבר נפתחו פרחיה, מותר אף להחזירם לתוך המים בשבת ויו"ט²⁹.
- מותר להוסיף מים עד פחות ממחצה שהיו שם כבר³⁰.
- פרחים או עשבים שבתוך עציץ, מותר לטלטלם, אבל לא להשים אותם במקום חמה³¹.

27. רמ"א (אורח חיים סימן תצד סעיף ב)
28. מקדש ישראל (סימן סג ענף ב)
29. רמ"א (סימן שלו סעיף יא)
30. ערוך השלחן (סימן שלו סעיף ב)
31. מקדש ישראל (סימן סד)

- להמתין שש שעות²², (גבינה פרמזן [parmesan] אמיתי התיישנה לכל הפחות ששה חדשים).
- אם התרככה על יד בישול ואפיה, אינה צריכה המתנה²³.
- יש מקילים בגבינה בזמננו, ובמקום הצורך יש לסמוך עליהם²⁴.

שימוש בתנור למאכלי בשר וחלב

- באופנים המבוארים להלן מותר לאפות בתנור בשרי נקי מאכלי חלב ובתנור חלבי נקי מאכלי בשר (אפילו תוך עשרים וארבע שעות משימוש אחרון).
- אם התבשיל מכוסה (די בכיסוי אחד)²⁵.
- תבשיל יבש (כגון פת או עוגה וכדו') אפילו אם אינה מכוסה²⁶.
- ואם יש בו רוטב, יסיק התנור עד 550 מעלות פרנהייט

22. רמ"א (יורה דעה סימן פט סעיף ב)
23. בדי השלחן (סימן פט ביאורים ד"ה וכן)
24. מקדש ישראל (סימן פג)
25. רמ"א (יורה דעה סימן צ סח)
26. אגרות משה (יורה דעה חלק א סימן מז)

יום טוב

בשבת אסור להראות לנכרי מקום המעות ויקח בעצמו⁶, לכן יראה לו המקום לפני שבת ויום טוב, או שישלם לו בחול.

מותר לרמז לנכרי שלא בדרך ציווי, לכבות נר או אש הדלוק⁷.

אם אין לו שום נר או אש דלוק לחמם האוכל לצורך יום טוב, מותר לומר לנכרי להדליק אש⁸.

דיני הבערה וכיבוי

ביום טוב מותר להדליק נר או אש מנר הדלוק לצורך יום טוב⁹.

6. מחצית השקל (סימן שכה סעיף קטן כה)
7. משנה ברורה (סימן שז סעיף קטן עו)
8. שו"ת שבט הלוי (חלק ח סימן קכא)
9. שלחן ערוך (סימן תקיד סעיף ה)

אמירה לעכו"ם

מותר לומר לנכרי לעשות איזה מלאכה שמותר בשבת ויום טוב אף על פי שיעשה באופן האסור, כגון הדחת כלים והוא משתמש במים חמים, כיון שאינו מוכרח לעשות המלאכה ואינו עושה אלא להקל על עצמו¹.

אבל מלאכה שהוא אסור לעשות בשבת ויום טוב והנכרי עושה לצורך היהודי אסור², כגון לשטוף הרצפה במטלית³ או להשתמש בשואב אבק⁴ או לכבוס בגדים.

אם הרצפה מלוכלכת הרבה מותר לומר לנכרי להדחותה⁵.

1. משנה ברורה (סימן רעו סעיף קטן כז)
2. שלחן ערוך (סימן רעו סעיף א)
3. אורחות שבת (פרק כג הערה קכה)
4. מלכים אמניך (פרק ט הערה לד)
5. אורחות שבת (פרק כג הערה קכה)

אבל אסור להוליד אש חדש¹⁰ לכן אסור להדליק כיריים חשמליים כיון שבעת הדלקת הגז הוא מוליד ניצוץ אש.

מותר להדליק נר לצורך אורה¹¹.

אסור לכבות נר ביום טוב¹², גם כשמפריע לו לישון¹³.

ובכלל זה אסור לכבות להבת הגז, ויש מתירים בשם הג"ר משה פיינשטיין¹⁴.

לעדת הספרדים אסור להקטין האש אף על פי שיקדיח תבשילו¹⁵, ולעדת האשכנזים אם אין לו תקנה אחרת כגון שידליק להבה נוסף ויעבור הקדרה שם¹⁶ מותר¹⁷.

בכריים שלנו כשמדליקים אותו מתחלה נדלק על גבוה אין שום תועלת בהדלקת להבה נוסף, ולכן אין לו שום תקנה ומותר להקטין הלהבה.

הקטנת או כיבוי להבה מותר רק לצורך אוכל נפש, ולכן אסור להקטין להבה כדי לחסוך על גז¹⁸ או שהחדר לא יהיה חום כל כך¹⁹.

במקום צורך גדול מותר לכבות להבת גז על ידי שירתח עליו קדירת מים ובכך גורם שבשעה שירתחו המים יגלשו מהקדירה והלהבה שתחתיה תתכבה, ואחר כך יסגור כפתור הגז²⁰.

תנור חשמלי אין לשנות מדת החום הרצויה, כי תיקף ומיד עושה פעולה חשמלית.

תנור גז, מותר להגדיל או להקטין הלהבה על ידי סביבת הכפתור, וכן מותר לסגור הגז כשאינו דולק.

מותר לפתוח דלת התנור [או מנגל] אפילו בשעה שגופי החימום בפעולה.

נר יארציי"ט ידליקנו בערב יום טוב, ואם לא הדליקו בערב יום טוב ידליקנו במקום שמוסיף אור [ואחר כך יכול להזיזה משם]²¹.

מותר להפעיל שעון שבת שידליק או יכבה מכשירים

חשמליים שהותר פעולתן בשבת²².
וכן מותר להוציא שני השעון על ידי שינוי, בזמן שהמכשיר פועל כדי שישאר מצבו כך, או בזמן שאינו פועל שלא ידליקו²³.

מותר לחמם מאכלי חלב מכוסה בתנור בשרי וכן להיפך²⁴.

דיני רחיצה

ביום טוב אסור לרחוץ כל גופו במים חמים אפילו במים שהוחמו מערב יום טוב²⁵ ואסור אפילו במים פושרים²⁶.

המנהג להחמיר גם במים קרים²⁷.

המצטער או חולה מותר לרחוץ כל גופו במים חמים שהוחמו מערב יום טוב²⁸.

מותר לרחוץ כל אבר לבדו, במים שהוחמו מערב יום טוב²⁹.

מותר לרחוץ פניו ידיו ורגליו אפילו במים שהוחמו ביום טוב³⁰, ויש אומרים שמותר עד חצי הגוף³¹.

מותר לרחוץ קטן שדרכו לרחוץ כל יום³² במים שהוחמו ביום טוב שנשארו ממה שהוחמו לצורך בישול או להדיח כלים, אבל אסור להחם לצרכו, וגם מותר לפתוח החמין לצורך שתיה או הדחת כלים וישאר פתוח לצורך רחיצת התינוק³³.

ביום שחם מאוד או המצטער משום זיעה מותר לרחות במים קרים³⁴, וגם מותר להפיג צינתן קצת במים חמין³⁵.

בכל ענין יזהר שלא לבא לידי סחיטה, וישתמש רק בסבון נוזל³⁶, אבל אסור לשטוף השיער בסבון³⁷.

22. שמירת שבת כהלכתה (פרק יג סעיף כו)

23. נשמת שבת (חלק ג סימן עז)

24. רמ"א (יורה דעה סימן צ סח)

25. רמ"א (אורח חיים סימן תקיא סעיף ב)

26. משנה ברורה (סימן תקיא סעיף קטן יח)

27. שו"ת תרומת הדשן (סימן רנה)

28. ביאור הלכה (סימן שכו סעיף א ד"ה במים)

29. משנה ברורה (סימן תקיא סעיף קטן יח)

30. שלחן ערוך (סימן תקיא סעיף ב)

31. ביאור הלכה (סימן תקיא סעיף ב ד"ה אבל)

32. משנה ברורה (סימן תקיא סעיף קטן יח)

33. רמ"א (סימן תקיא סעיף ב)

34. שו"ת מנחת יצחק (חלק ו סימן לב)

35. תהלה לדוד (סימן שכו סעיף קטן י)

36. רמ"א (סימן שכו סעיף י)

37. שו"ת שבט הלוי (חלק ה סימן מה)

10. שלחן ערוך (סימן תקב סעיף א)

11. אליה רבה (סימן תקיד סעיף קטן יט)

12. שלחן ערוך (סימן תקיד סעיף א)

13. שו"ת באר משה (קונטרס אלעקטריק סימן כז)

14. עיין אגרות משה (אורח חיים חלק א סימן קכח)

15. שלחן ערוך (סימן תקיד סעיף א)

16. שו"ת מנחת יצחק (חלק א סימן נו)

17. רמ"א (סימן תקיד סעיף א)

18. אגרות משה (אורח חיים חלק א סימן קטו)

19. שער הציון (סימן תקז סעיף קטן לז)

20. שמירת שבת כהלכתה (פרק יג סעיף יג)

21. ביאור הלכה (סימן תקיד סעיף ה ד"ה נר)

עירוב תבשילין

עירוב תבשילין

כדי לבשל או לאפות ביום טוב לצורך שבת, צריך לעשות עירוב תבשילין.¹

ועושיין אותו על ידי שמכינים דבר שנתבשל² [רבים נוהגים ליקח ביצה קשה³], ובנוסף לזה דבר שנאפה כגון פת או מצה שלמה.⁴

שיעור התבשיל הוא לכל לפחות כזית⁵, ולהפת מצריכין לכתחלה כביצה.⁶

יקח הפת והתבשיל ביזו ויברך 'על מצות עירוב' ויאמר 'בדין יהא שרי לן וכו'⁷ [נמצא ברוב סידורים לפני תפילת ערבית לליל שבת קודש], ואחר כך ישימם במקום המשתמר שלא יהא נאכל עד כניסת השבת.

צריך להבין הלשון שאומרים בעת עשיית העירוב.⁸

לכתחלה יבשל התבשיל בערב יום טוב ולא לפניה⁹, ובמקום הצורך מותר גם להכין תבשיל שלא נתבשל לצורך העירוב¹⁰.

אם התבשיל נאכל או נתקלקל¹¹ שאינו ראוי לאכילה, בטל

העירוב ואינו יכול לבשל לצורך שבת¹².

ואם הפת נאכל או נתקלקל אין בכך כלום¹³.

לכתחלה יקפיד שיתבשלו מאכלי שבת כל צורכן בעוד היום גדול, ובשעת הדחק יש להקל אם נגמרו סמוך לשבת¹⁴.

לכתחלה יניח הפת ללחם משנה בערבית ושחרית ובשלש סעודות יבצע עליו¹⁵.

בני בית ואורחים המתארחים אצלו יוצאים בעירוב של בעל הבית¹⁶.

אם אין בכוונתו לבשל או לחמם מיום טוב לשבת, יניח עירוב לצורך הדלקת נרות¹⁷ בלא ברכה¹⁸.

העירוב אינו מתיר הכנה שאינו מצרכי הסעודה¹⁹, ובשעת הצורך מותר²⁰.

אם שכח וא ערב, יערב ביום טוב ראשון ויאמר אם היום חול יהא זה עירוב ואם היום קודש אין בדברי כלום²¹, ולא יברך²².

1. שלחן ערוך (אורח חיים סימן תקכז סעיף א)
2. שלחן ערוך (שם סעיף ב)
3. משנה ברורה (שם סעיף קטן יא)
4. משנה ברורה (שם סעיף קטן ח)
5. שלחן ערוך (שם סעיף ג)
6. רמ"א (שם)
7. שלחן ערוך (שם סעיף יב)
8. רמ"א (שם)
9. ביאור הלכה (שם סעיף יב ד"ה לכתחלה לא יסמך)
10. ביאור הלכה (שם סעיף ו ד"ה עדשים)
11. ערוך השלחן (שם סעיף יג)

12. שולחן ערוך (שם סעיף טו)
13. משנה ברורה (שם סעיף קטן מו)
14. משנה ברורה (שם סעיף קטן ג)
15. משנה ברורה (שם סעיף קטן מח)
16. משנה ברורה (שם סעיף קטן נו)
17. שלחן ערוך (שם סעיף יט)
18. כף החיים (שם סעיף קטן קיג)
19. משנה ברורה (סימן תקכח סעיף קטן ב)
20. משנה ברורה (סימן שב סעיף קטן יז)
21. שלחן ערוך (סימן שצג סעיף א)
22. משנה ברורה (שם סעיף קטן ג)